

ESTER GIMENO, DIRECTORA DEL CENTRE

Wad-Ras, per dins

La fuga de Neus Soldevila del centre penitenciari Wad-Ras, de Barcelona, on era internada amb règim obert, ha tret a l'actualitat la presó. Ester Gimeno, la directora, parla ara sobre com es va produir la fugida i, també, concreta els problemes i la seua visió de la institució.

Àngels Pera

Quan comences a treballar en una presó t'adones de la ridícula i l'absurditat dels teus problemes, has de deixar de banda els esquemes mentals que t'han acompanyat sempre i emmotllar-te als de les internes, que són totalment diferents». Ester Gimeno, nascuda a Valladolid, 33 anys, soltera, somriure generós, llicenciada en pedagogia, fa set anys que viu a Barcelona i els mateixos que treballa en institucions penitenciàries catalanes: primer, dos anys com a cap de serveis i dos més a les oficines de la presó de dones de la Trinitat; després del trasllat del centre al Poble Nou, un any d'educadora, i al març en farà

tres com a directora de la presó de Wad-Ras, la presó de dones de Barcelona.

—*¿Per quina raó va tardar vint-i-quatre hores a notificar la desaparició de Neus Soldevila?*

—No van passar vint-i-quatre hores, sinó dotze: aquesta dona s'havia d'haver presentat a les nou del vespre i no ho va fer; l'endemà, a dos quarts de nou del matí, ho vaig comunicar per telèfon a la Direcció general de serveis penitenciaris, al jutge de vigilància i a la policia. Aquí no sospitàvem absolutament res, la seva conducta d'aquests darrers dies era normal, no se la veia gens nerviosa, i com sempre, el seu comportament penitenciar era molt bo.

—*¿Quina era la seva relació amb la resta de les internes?*

—La Neus es mantenia al marge de qualsevol grup de dins la presó: és una persona de caràcter molt fort, molt dura i mai no havia tingut cap mena de problemes amb ningú.

—*¿Quina va ser la seva reacció personal en comprovar que Neus Soldevila s'havia fugat?*

—Miri, jo sempre dic que de la gent s'ha d'esperar l'inesperat i que cadascú ha de ser responsable dels seus actes. Penso que allà ella. Ja sap el que fa.

—*Dilluns, 6 d'octubre, Diario 16 va publicar un reportatge de Neus Soldevila on se la veia tenyida de negre, en una platja.*

—Sí, ¿quina sort, oi? Deu ser una meravella poder estirar-se al sol a aquestes alçades de l'any.

—Trobo que s'ho ha prè molt bé.

—Miri, la Neus Soldevila és una persona a la qual, donades les seves característiques, van concedir el règim obert, com a d'altres internes, i després s'ha fugat. I jo no vull entrar en cap mena de valoracions que no siguin les penitenciàries.

—Doncs, parlem-ne. Algunes internes han comentat que la Neus va estar des que va arribar a Wad-Ras en una situació de privilegi respecte a les altres. Al poc temps d'entrar va ser encarregada d'infermeria i, més endavant, se li concedeix el règim obert.

—Aquí no hi ha situacions privilegiades. Els privilegis, les millores, se'ls han de donar elles mateixes. Quan hi ha places de certa responsabilitat, les internes fan una sol·licitud; la Junta de tractament demana informes de la interna a les funcionàries i, vistos els informes, se'n fa una tria. Si vam posar la Neus d'encarregada a la infermeria és perquè reunia les condicions que es necessiten per aquesta feina, que, d'altra banda, no és gens fàcil. És una feina molt dura, atès el tipus de trastorns que pateixen les dones que tenim allí: normalment, són dones que estan passant síndromes d'abstinència forts i l'encarregada és la persona que les ha de vigilar i cuidar. Nosaltres, i sembla que la gent no ho acaba d'entendre, no som ningú per a valorar el delictes que aquesta persona ha pogut cometre anteriorment. Això, ja ho ha fet o ho farà un jutge. Dins la presó, només es té en compte la persona i el seu comportament penitenciari. Res més.

—¿Doncs, què és el que es valora a l'hora de demanar un règim obert?

—En primer lloc, que la interna estigui en el que aquí diem un tercer grau, que és l'equivalent a una conducta excel·lent; a més, aquesta persona o bé ha de tenir feina o uns estudis o una situació familiar crítica, com, per exemple, tenir deu o dotze fills. Quan es dona una situació de tercer grau, acompanyada de qualsevol d'aquestes tres condicions que li he esmentat, la Junta de Tractament (formada per un pedagog, una criminòloga, una educadora, una assistenta social i jo mateixa) presenta l'informe d'aquesta situació a la Junta de Règim (direcció, subdirecció, administració, la cap de serveis més antiga i dues funcionàries triades per tota la plantilla) que, al seu torn, el presenta a la Direcció general de Serveis Peni-

tenciaris de la Generalitat, demanant la concessió de règim obert. La Neus Soldevila, a més d'estar en un tercer grau, va demostrar que tenia negocis per atendre.

—¿Quantes dones hi ha ara mateix en règim obert?

—Dotze.

—Hi ha un altra interna de la qual també es va dir que estava en una situació de privilegi, li parlo de Lluïsa Cunillé, jutjada i condemnada per l'assassinat d'una nena a Canovelles. Fins i tot, ho va condemnar un mitjà de comunicació: la Lluïsa era l'encarregada de la guarderia.

—Sí, i per això li deia abans que la gent no entèn o no vol entendre res. El fet que aquí hi hagi dones que siguin assassines, que hagin matat nens o els seus amants o qui sigui, no el valorem. No és la nostra feina. Mai no es valora el delictes, sinó la persona. La Lluïsa, abans de passar a la guarderia, va ser molt estudiada; és una dona molt agradable, amb bona conducta i van creure que era el lloc ideal per a ella. Cap de les mares, que eren

les que havien de protestar i no la premsa, no ho va fer: adoraven la Lluïsa i, els nens, també; mai no hi va haver cap queixa, i això és molt significatiu.

—Ara ja no és a la guarderia, però.

—No. Vaig rebre una trucada en la qual se m'ordenava retirar-la d'aquest servei.

—¿Creu que va ser arran de l'article que es va publicar?

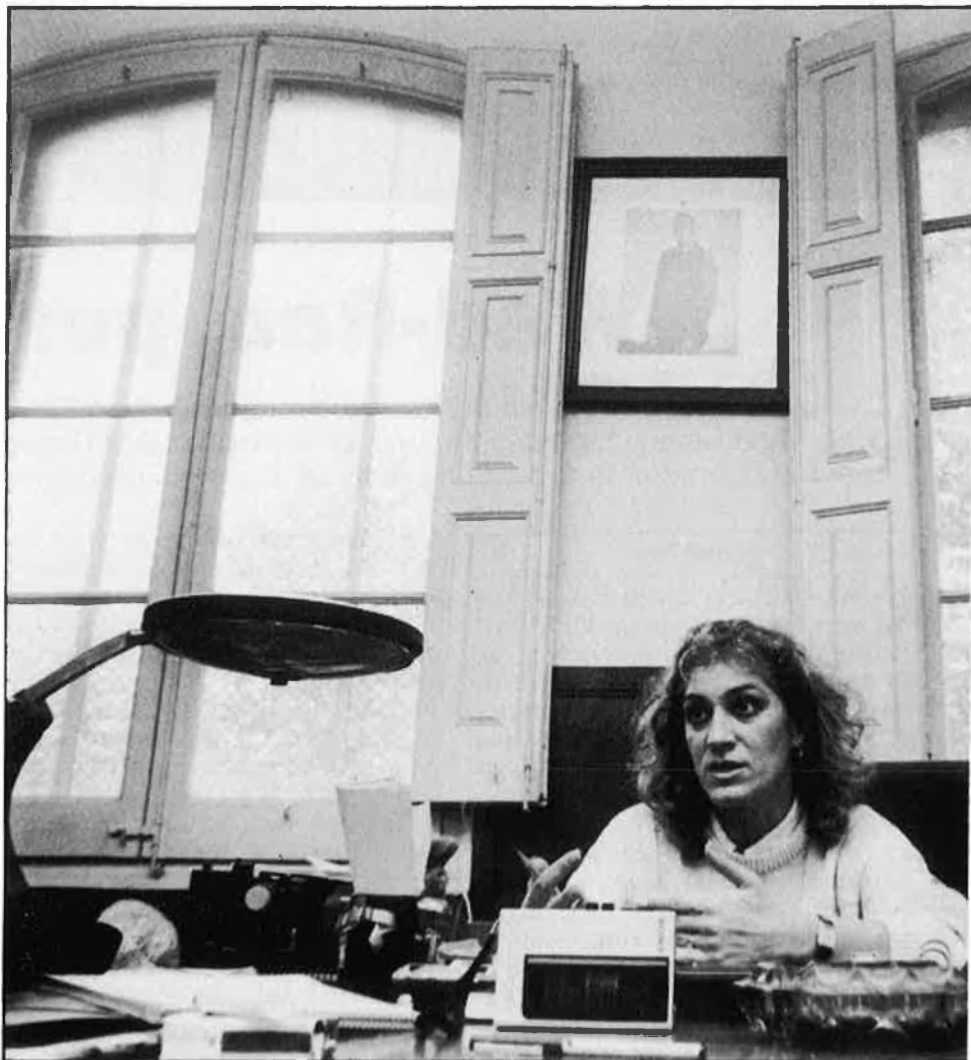
—Segurament.

—¿Quin és el règim de visites de les internes?

—N'hi ha tres tipus que es concedeixen en funció de la conducta, i de la responsabilitat en el treball que han realitzat. Les ordinàries, les que es fan amb un vidre entre visita i interna, duren mitja hora, i en poden tenir dues a la setmana. Després, hi ha les «vis a vis» i les íntimes, que es donen d'una a tres hores al mes.

—¿Hi ha màfies o clans dins la presó?

—De la mateixa manera que n'hi ha en tot grup social amb unes característiques peculiars, és clar. En tot

grup sempre hi ha un líder o diversos, i una sèrie de persones que li presten suport.

—*¿Hi ha violència entre elles?*

—Sí, de vegades. Pensi que són 24 i 24 i 24 i 24... hores juntes, i amb situacions de pressió molt fortes. Imagini's una interna a qui acabin de comunicar que el fiscal li demana vint-i-quatre anys de presó, ¿com pot reaccionar aquesta dona davant una empena benintencionada o una paraula fora de to? Doncs en un moment, ja la tenim.

—*¿Quines mesures es prenen en aquests cassos?*

—Es fa una investigació del que ha passat. Si hi ha hagut lesions importants o han agredit alguna funcionària, passen a una cel·la de càstig, d'aïllament.

—*¿Em pot dir si actualment n'hi ha alguna i per quins motius?*

—Puc dir-li que n'hi ha dues, però no els motius. Els motius són confidencials.

«El 80 per cent de dones que entren a la presó són politoxicòmanes».

—*¿Quines diferències hi ha entre una cel·la normal i una d'aïllament?*

—No les linxem! ¿eh? Bàsicament, és la reducció del temps de visita amb la família, que és de 5 a 10 minuts a la setmana, no poden rebre paquets, a l'economat només poden comprar productes de neteja, i que són cel·les individuals.

—*¿Quins són els delictes més nombrosos?*

—Els de tràfic de droga i robatori, normalment provocat per una síndrome d'abstinència; després, en un percentatge més reduït, delictes d'estafa i delictes de sang; les internes que d'entrada són més fortament rebutjades, sobretot per les gitanes, són les que han matat algun nen. Acostumen a tenir problemes i les hem de protegir d'una manera especial; després d'un mes o dos o tres, depèn del cas, ja són acceptades. D'altra banda, les persones que han comès assassinats són les que millor conducta solen tenir, no donen mai cap problema. M'imagino

xivates. No expliquen res. Fins ara, hem descobert que l'entraven per un pati interior que hi ha en una de les cantonades de l'edifici: la ficaven en pilotes i la feien saltar per la reixa; normalment, pensàvem que entrava amb les visites: Hem sabut de mares d'internes que els duïen droga.

—*Vostè és pedagoga i ha estat educadora, ¿creu que és just, més que just, convenient, que una toxicòmana o una dona amb alteracions psíquiques estigui en una presó?*

—No, però reconec que la meua solució es molt idealista. Jo seria partidària que, a més de les toxicòmanes i les dones que tenen problemes greus de personalitat, moltes altres dones que ara mateix són aquí, a Wad-Ras, no hi fossin, sobretot les noies més joves, que tenen entre 16 i 21 anys, que són persones que, quan surten, tornen al mateix gueto del qual han sortit, amb dues alternatives: l'adaptació al seu mitjà i, consegüentment, la reincidència, o bé la inadaptació, que potser és pitjor perquè es troben totalment aïllades.

—*¿Quines solucions doneu ara mateix en aquests cassos?*

—El que intentem, d'entrada, és que dins la presó tinguin quantitat d'activitat que d'alguna manera les ajudi a formar-se: es fan cursos de perqueria, estètica, de vim; després, intentem, en el cas de les toxicòmanes, que el jutge ens autoritzi a dur-les a una granja de desintoxicació, o el seu internament en un centre psiquiàtric, si tenen trastorns seriosos, i en alguns cassos mirem de fer-les entrar en famílies que acullen aquest tipus de noies.

—*¿Quantes dones hi ha ara mateix i quina és la mitjana d'edat de la població interna?*

—Ara hi ha 221 internes repartides en quatre plantes; a la primera planta hi ha les primàries, noies que han delinquit per primera vegada, a la segona, les reincidents, a la planta baixa hi ha la infermeria, i al soterrani les cel·les d'aïllament. La mitjana d'edat és de 16 a 24 anys.

—*¿Ha millorat la gestió dels centres penitenciaris des que la Generalitat ha assumit competències en aquesta matèria?*

—Sí, ha millorat molt; des d'aquí es poden seguir amb més atenció i rapidesa tots els nostres problemes.

—*Una darrera qüestió. ¿Vostè considera que la seva feina és estèril?*

—No, però ho seria molt menys si tingués més mitjans i, sobretot, si la societat deixés de ser tan hipòcrita com és. □

que el fet de tenir per davant una condemna llarga fa que s'ho plantegin d'una altra manera.

—*Si el robatori motivat per síndrome d'abstinència i el tràfic de droga són els delictes més nombrosos, ¿quin és el percentatge d'internes addictes a qualsevol mena de droga?*

—El 80 per cent de dones que entren a la presó són politoxicòmanes. Jo, personalment, sóc partidària que passin la síndrome d'abstinència a pols, sense cap medicació, tret dels cassos més greus. Quan surten de la infermeria, algunes deixen la droga i d'altres en continuen prenent. No es pot negar que a la presó hi ha droga, però menys del que la gent es pot pensar.

—*¿Com solen entrar-la?*

—Miri, una característica molt important en una presó de dones és que, a diferència de les d'homes, no hi ha

